

Az iskola jövője, a jövő iskolája

Radó Péter
2026.március 13.

Kérdések

1. Mit tudunk a hatékony tanulásról?
2. Hogyan értékelődnek át a középpontba állított tanulási célok?
3. Hogyan válhat alkalmassá az iskola az új célok szolgálatára?
4. Hol tartunk?

Mit tudunk a tanulásról?

- **Tanulás:** adaptív tudásrendszerek (mentális struktúrák/modellek) kialakítása, melyek ismeretekből, készségekből és attitűdökből összeálló adaptív viselkedési mintákat hoznak létre.
- **Hatékony tanulás** (a tudás egyéni konstrukciója): az egyén aktív részvételén múlik, a tanuló már meglévő tudása által meghatározott módon zajlik, a tanuló emberi és tárgyi környezetével fenntartott interakciók során történik. Az ismeretek alkalmazhatóságát kontextustól független tranzverzális (adaptív) készségek határozzák meg.

Az egyéni tanulási környezet (a tanulás színterei)

A tanulási környezet fizikai terek, kontextusok és kultúrák összessége melyekben az egyes tanulók tanulnak.

Fizikai terek: iskola és azon kívül bármilyen fizikai tér, ahol tanulási elemet is tartalmazó tevékenység folyik (otthoni környezet, játszótér, bútorok, digitális eszközök, uszoda, múzeum, stb.) – kreatív tér jellemzői

Kontextusok: azok a tevékenységek, melyekbe a tanulás beágyazódik. Iskolai tanulás és azon kívül szinte bármi (sportolás, játék egy táborban, csevegés a neten, csellózás egy zeneiskolában, homokvár építés, iskolaújság szerkesztése, idős nagyszülők gondozása, stb.) Lényeg: kontextusok sokfélesége és társas jellege

Kultúrák: a különböző tanulási tevékenységekben résztvevő emberek közötti kapcsolatok jellegzetességei, minősége. (Pl. reflexió, kooperáció, elvárások és fejlesztő visszajelzés, biztonságérzet, diverzitás, stb.)

A hatékony egyéni tanulási környezet

A hatékony tanulást segítő offline és online, iskolai és iskolán kívüli egyéni tanulási környezetek jellemzői

1. személyre szabottság
2. motiváltság, a tanulásba való bevonódás intenzitása
3. együttműködésen alapuló társas tanulás
4. a személyes biztonságérzet
5. a tanuló érdeklődésének, kíváncsiságának kielégítése
6. a látásmódok sokfélesége sokféle forrásból
7. a tanulás módszereinek sokfélesége és változatossága
8. a kontextusok sokfélesége és átjárhatóság
9. folyamatos fejlesztő módon értékelő visszajelzés
10. a kreativitást szolgáló fizikai tér

Tanulási célok

Kihívások és alkalmazkodási kényszerek

Régi és új tanulási célok

- **Régi tanulási célok:** „Műveltség” (lexikális ismeretek)
- **Hagyományos tanulási célok:** Alapvető kompetenciák
- **Új tanulási célok:**
 - Kontextustól független ***adaptív készségek*** (problémamegoldás, kreativitás, kritikus gondolkodás, együttműködésre való képesség, tárgyalóképesség, figyelem, stb.)
 - ***Globális munkapiaci belépési küszöbök*** (angol nyelv, digitális készségek és interkulturális kommunikáció)

Pedagógusokkal szembeni elvárások

(néhány példa)

- Tantárgyi tudás/műveltség „átadása”
- Alapvető eszközjellegű kompetenciák fejlesztése
- Idegen nyelvek használatnak képessége
- Patriotizmus, nemzeti identitás erősítése
- Előítélet-mentes gondolkodásra nevelés
- Szociális különbségekkel kapcsolatos tudatosság, szolidaritás
- Társadalmi nemei szerepekkel kapcsolatos érzékenység
- Kultúrafogyasztóvá nevelés
- Multikulturális műveltség és nyitottság fejlesztése
- Környezeti tudatosság erősítése
- Egészséges életmódra nevelés
- Családi életre nevelés
- Digitális technológiák alkalmazását szolgáló képességek fejlesztése
- Tudatos médiafogyasztásra nevelés
- Biztonságos online részvételre nevelés
- Pénzügyekkel kapcsolatos tudatosság és informáltság
- Vállalkozó készségek fejlesztése
- Aktív, demokratikus állampolgári magatartásra nevelés
- Etikus magatartásra nevelés
- Biztonságos közlekedésre nevelés

A „hagyományos iskola”

Az aktív, személyre szabott és növekvő mértékben önvezérelt tanulás terepe?

- Korévek alapján történő csoportbeosztás
- Szétaprózott, elavult tudományszerkezetet követő tantárgyszerkezet
- „Csengetési rend”
- A „kurrikuláris” és „extrakurrikuláris” tanulás merev szétválasztása
- A nem formális/informális tanulás szabadidőbe száműzése
- Tanterem, mint a nézőtéri tanulásra és színpadi tanításra berendezett tér
- Szinte kizárólag „tantárgy-pedagógiára” képezett pedagógusok
- Tanulást segítő specializált szakemberek hiánya, meglévők integrátlansága
- Online terek távoltartása a tanulástól
- Kontaktórákon és „túlmunkán” alapuló pedagógus foglalkoztatás
- Iskola mint szervezet: „belső fókusz inercia”

**Hagyományos
iskola**

**Differenciált
osztályterem**

Aktív tanulás

Új iskola

**Változatos tanulási
kontextusok, kultúrák
és terek**

**Személyre szabott,
aktív és növekvő
mértékben önvezérelt
tanulás**

Hagyományos iskola

Alapvető célok: fragmentált, tantárgyi tudáskanonok elsajátítása

Program: a közös alapokon kívül az iskolák specializálódását szolgálja

Tanulásszervezés: tanulócsoporthoz zajló tanulás dominanciája, ezt kiegészítő néhány extrakurrikuláris tevékenység

Tervezés: tanterven, tantárgyfelosztáson és szükséges kontaktórákon alapuló intézményi kompetencia készlet biztosítása

Új iskola

Alapvető célok: integrált, alapvető készségek fejlesztése

Program: az egyéni tanulási utak személyre szabottságát, a tanulók specializálódását szolgálja

Tanulásszervezés: diverzifikált, tanulócsoporthoz, projektcsoportban, iskolai tevékenységcsoportban, iskolán kívüli tevékenységcsoportban és egyéni fejlesztés keretében zajlik

Tervezés: egyéni tanulási terveken alapszik, célja a tanulási tevékenységek sokaságához szükséges intézményi kompetenciakészlet biztosítása

Hagyományos iskola	Új iskola
Iskolai tanulás dominanciája, iskolai tanulást szolgáló iskolán kívüli tanulás (házi feladat)	Az egyéni tanulási környezetben összekapcsolódó iskolai és iskolán kívüli tanulás
Offline tanulás dominanciája	Offline és online tanulás összekapcsolódása
Formális tanulás dominanciája	Formális, nem formális és informális tanulás változatos formái
Egyéni fejlesztés tanulási problémák megoldását szolgálja	Az egyéni fejlesztés kiterjedt rendszere
Tanítás: tartalomvezérelt, rutinokon alapszik, tantermi kommunikáció egyirányú, egységes kritériumokon alapuló „beszámoltató értékelés”	Tanítás: célvezérelt, tantermi kommunikáció multilaterális, számos tantermi tanulásszervezési módszer alkalmazása, értékelés alapja a tanulók közötti különbségek feltárása
Fizikai tér: üzemszerű tanításra optimalizált terek (osztályterem, tanári, klub és tornaterem)	Fizikai tér: változatos kontextusban zajló tanulásra és munkára optimalizált terek (variálható, multifunkcionális, kreatív terek)

Mennyire vagyunk távol ettől?

Nagyon....